Kiến nghị

Bổ sung nội dung bảo vệ quyền bình đẳng của người đồng tính, song tính và chuyển giới trong Bộ luật lao động sửa đổi

Nhóm Hành động Không phân biệt đối xử biêt (ZDAG)[1], Viện Nghiên cứu Xã Hội, Kinh tế và Môi trường (iSEE) và Trung tâm ICS - tổ chức bảo vệ và thúc đẩy quyền của người đồng tính, song tính và chuyển giới (LGBT) tại Việt Nam kiến nghị Bộ luật lao động bổ sung vào Điều 8, khoản 1 nội dung cấm hành vi phân biệt đối xử với người đồng tính, song tính và chuyển giới. Đây là một bổ sung quan trọng nhằm đảm bảo quyền của người LGBT vì các lý do sau:

Thứ nhất, các hành vi phân biệt đối xử với nhóm lao động là người đồng tính, song tính và chuyển giới đang xảy ra trên thực tế. Theo Nghiên cứu "Có phải bởi vì tôi là LGBT" (iSEE, 02/2016)[2] được thực hiện với 3000 người LGBT tại Việt Nam, gần 30% người từng bị từ chối việc làm vì là người LGBT. Đặc biệt, tỷ lệ người chuyển giới bị từ chối khi xin việc (59.0%) cao gấp ba lần so với nhóm đồng tính và song tính (19.6%).

Thứ hai, bảo vệ người đồng tính, song tính và chuyển giới khỏi các hành vi phân biệt đối xử phù hợp với Điều 16 của Hiến pháp quy định "Mọi người đều bình đẳng trước pháp luật; Không ai bị phân biệt đối xử trong đời sống chính trị, dân sự, kinh tế, văn hóa, xã hội".Ngoài ra, khoản 1 Điều 3 của Bộ Luật Dân sự năm 2015 cũng nêu rõ "Mọi cá nhân, pháp nhân đều bình đẳng, không được lấy bất kỳ lý do nào để phân biệt đối xử; được pháp luật bảo hộ như nhau về các quyền nhân thân và tài sản", trong khi quan hệ lao động chính là một quan hệ dân sự.

Điều này cũng phù hợp với quan điểm nhất quán của Chính phủ Việt Nam trong việc bảo vệ quyền người LGBT trong những năm vừa qua. Cụ thể, Luật Hôn nhân và Gia đình 2013 đã bỏ điều cấm hôn nhân cùng giới; Bộ luật dân sự 2015 thừa nhận quyền chuyển đổi giới tính cho người chuyển giới ở điều 37 và Bộ Y Tế đang được giao xây dựng Luật chuyển giới. Trong phiên Kiểm điểm Định kỳ Phổ quát (UPR) lần hai vào tháng 6 năm 2014 tại Hội đồng Nhân quyền Liên Hợp Quốc, Việt Nam đã chấp thuận khuyến nghị của Chi-lê cam kết sẽ có một đạo luật chống phân biệt đối xử, bao gồm cả người đồng tính, song tính và chuyển giới (A/HRC/26/6, đoạn số 143.88). Trong năm 2014 và 2016 Việt Nam với tư cách thành viên của Hội đồng nhân quyền, đều bỏ phiếu thuận thông qua Nghị quyết lên án mọi hình thức phân biệt đối xử và bạo lực đối với người đồng tính, song tính và chuyển giới.

Thứ ba, bảo vệ người đồng tính, song tính và chuyển giới khỏi các hành vi phân biệt đối xử trong lao động cũng là xu thế chủ đạo trên thế giới, đặc biệt phù hợp với các đối tác thương mại và chính trị quan trọng của Việt Nam. Hiện nay, toàn bộ 27 quốc gia thành viên EU đều đã sửa đổi, hoàn chỉnh luật lao động của mình để chống hành vi phân biệt đối xử đối với người đồng tính, song tính và chuyển giới (EU Agency for Fundamental Rights, 2009). Tại Nhật Bản, Bộ Lao Động của nước này cũng đã chính thức xem các hành vi phân biệt đối xử đối với người LGBT là một hành vi

[1] Nhóm Hành động Không phân biệt đối xử biêt (ZDAG) gồm 15 các tổ chức, nhóm cộng đồng và cá nhân là người LGBT, người dân tộc thiểu số, người khuyết tật, người lao động nhập cư, người làm nghề mại dâm, người có H, người từng dùng ma tuý, phụ nữ và trẻ em. Được thành lập vào tháng 10 năm 2015, nhóm cùng hành động vì mục tiêu chung là góp phần giảm hành vi phân biệt đối xử dưới mọi hình thức và đảm bảm quyền bình đẳng cho mọi người.

[2] http://isee.org.vn/Content/Home/Library/493/nghien-cuu-phan-biet-doi-xu-dua-tren-xu-huong-tinh-duc-va-ban-dang-gioi-tai-viet-nam..pdf

"quấy rối tình dục" trong hướng dẫn của Bộ cho Luật Bình Đẳng Việc Làm và là một hành vi bị nghiêm cấm và có thể bị xử lý kỷ luật lao động. Thái Lan thành viên của ASEAN thì quy định trong Quy chế của Ủy ban thúc đẩy phúc lợi xã hội (2012) về việc "tăng cơ hội và lựa chọn trong tuyển dụng, giáo dục, sức khỏe cho tất cả mọi người thuộc các xu hướng tính dục khác nhau (đồng tính, song tính và chuyển giới)".

Thứ tư, việc đối xử bình đẳng và tôn trọng người LGBT đang trở thành xu hướng áp dụng trong các công ty, đặc biệt các công ty đa quốc gia vì nó thúc đẩy văn hóa nhân văn, bình đẳng, sáng tạo, tăng sức cạnh tranh cho công ty. Ví dụ, trong số 500 công ty lớn nhất Hoa Kỳ (Fortune 500) thì có đến 89% công ty có chính sách cấm phân biệt đối xử với người đồng tính và 66% có chính sách cấm phân biệt đối xử với người chuyển giới (HRC, 2015). Ở Việt Nam, nhiều công ty bắt đầu áp dụng chính sách này, ví dụ như PricewaterhouseCoopers Việt Nam, Starbuck, Intel hay KPMG đã có chính sách phúc lợi cho cặp đôi cùng giới là nhân viên của công ty. Ngày càng nhiều công ty Việt Nam ví du như Công ty TNHH Tâm Tín, YAN TV, AB Bank, Bitis hay Toong cũng đang quan tâm và nhận ra việc bảo vệ quyền bình đẳng của người LGBT sẽ giúp họ mở rộng cơ hội tuyển dụng, thúc đẩy văn hóa làm việc sáng tạo, có trách nhiệm xã hội và khả năng cạnh tranh trong thị trường mở.

Từ thực tế người LGBT đang bị phân biệt đối xử trong lao động, từ yêu cầu triển khai tinh thần bảo vệ quyền con người cụ thể điều 16 của Hiến pháp, từ quan điểm nhất quán gần đây của Nhà nước trong việc bảo vệ quyền LGBT, và đặc biệt việc bảo vệ quyền bình đẳng của người LGBT sẽ góp phần vào việc tạo dựng văn hóa và Quốc hội bổ sung đối tượng này vào Khoản 1, Điều 8, cụ thể như sau:

> Điều 8: Các hành vi bị nghiêm cấm
>
> 1. Phân biệt đối xử về giới tính, dân tộc, nguồn gốc quốc gia, màu da, thành phần xã hội, tình trạng hôn nhân, thai sản, trách nhiệm gia đình, tín ngưỡng, tôn giáo, nhiễm HIV, khuyết tật, xu hướng tính dục và bản dạng giới, hoặc vì lý do thành lập, gia nhập và hoạt động công đoàn, tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp hay bất kỳ cơ sở nào khác.

Bổ sung nội dung này sẽ giảm thiểu các hành vi phân biệt đối xử với người đồng tính, song tính và chuyển giới hòa nhập và đóng góp vào phát kinh tế, giảm thiểu xung đột xã hội, và tiếp tục thể hiện cam kết của Việt Nam trong việc bảo vệ nhân quyền, cụ thể là quyền của người LGBT mà quốc tế đã ghi nhận.

Xu hướng tính dục (XHTD): Là sự hấp dẫn tình cảm hướng tới người cùng giới, khác giới hay cả hai. Từ đó có các xu hướng như đồng tính, dị tính hoặc song tính. Người đồng tính là người cảm thấy hấp dẫn về tình cảm và thể chất với người cùng giới. Người song tính là người cảm thấy hấp dẫn về tình cảm và thể chất với cả hai giới.

Bản dạng giới (BDG): Là cảm nhận về giới tính mong muốn của một người. Người Chuyển giới là người có giới tính bẩm sinh không trùng với giới tính mong muốn của họ. Ví dụ: có cơ thể là nam và nghĩ mình là nữ, hoặc ngược lại. Người chuyển giới không nhất thiết phải trải qua phẫu thuật thay đổi giới tính. Người Chuyển giới sẽ được gọi tên theo như giới tính mong muốn (giới tính đích).